

Валентина Красовская

портфолио

газета “Культура”

первая серьезная практика

Класіка жанру і летняя адпачынку

№ 29 (1416) 20.07.2019 - 27.07.2019 г.

Пяць гадоў таму летнія канцэрты класічнай музыкі на плошчы Свабоды пачыналіся як адмысловы міні-фэстываль. Летась “Класіка на ратушы” у выніку і А1! пашырыліся яшчэ і на Віцебск. Супадзенне ці не, але ж сёлета гарадоў-удзельнікаў фэсту ўжо таксама пяць. 29 чэрвеня жывую класічную музыку слухалі на вуліцах Віцебска, потым такія канцэрты адгучалі ў Гродне і Гомелі. Сёння, 20 ліпеня, фестывальны рух дайшоў і да сталіцы, дзе да канца лета запланавана яшчэ пяць класічных канцэртаў. А 28 ліпеня да музычнага свята далучыцца Брэст. Наўрад ці хто-небудзь паспрачаецца, што такі выхад за межы традыцыйных сцэн дазваляе і слухачам, і самім выканаўцам атрымаць новы досвед ды ўражанні. Летнія вечары пад гукі класікі ўжо становяцца класікай адпачынку для жыхароў розных гарадоў Беларусі.

Член ансамбля Сярыя мінскіх канцэртаў па традыцыі адкрывае Дзяржаўны акадэмічны сімфанічны аркестр Рэспублікі Беларусь.

— Максімум 30 — 40 працэнтаў публікі прыходзяць слухаць нас спецыяльна, а астатнія — гэта проста выпадковыя мінакі, — кажа дырыжор Аляксандр Анісімаў. — Людзі спяваюцца, і мы іх, можна сказаць, схіляем да веры ў класіку, музыку сімфанічнага аркестра. Яны становяцца нашымі слухачамі. Гэта адна з галоўных прычын нашага штогадовага ўдзелу ў гэтым свяце.

авірама таго, што мы сапраўды атрымліваем вартую ад энергіі, якой дзеляцца публіка, што з задавальненнем прымая мастацтва нашага і іншых калектываў.

У Віцебску і Гомелі фестываль прадстаўляў праграму “Viva, Штраус!”, прысвечаную творчасці знакамітых аўстрыйскіх кампазітараў — Іаана Штрауса-старэйшага і яго сына Іаана Штрауса-малодшага. Знакамітыя вальсы, полькі, кадрылі і маршы прагучалі ў выкананні Art Music Orchestra — лавураў і дыпламантаў міжнародных конкурсаў, салістаў аркестра Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Рэспублікі Беларусь. Жыхароў і гасцей Гродна вітаў ансамбль “Мінск-Класік” з праграмай “Штраус на біс” Што ж будзе ў сталіцы?

— Праграма складаецца з “хітоў” папулярнай класічнай музыкі, — адзначае Аляксандр Анісімаў. — Мы возьмем музыку Заходняй Еўропы (Аўстрыя, Германія, Францыя), а таксама славянскіх кампазітараў (Станіслаў Маноўшкі, Антанін Дворжак). Будзе эфэктны нумар з балета “Святло і цені” Гэрыка Вагнера. Я лічу, што таксама вылікаецца значную цікавасць у публікі “Маленькая нечная серада” Моцарта і “Канцэрт для сырнікі” аркестрам “Віва!дзі” з цыкла “Горы года” ў выкананні нашай салісты. Заслужанай артысткі Рэспублікі Беларусь Юліі Сцефановіч. Прагучыць сімфонія Бетховена, уверчоры з опер “Сарока-ліхадзейка” Расіні, “Князь Ігар” Бардзіна. Скончыцца наша праграма блокам музыкі Чайкоўскага, які будзе складацца з “таняняскага капрычча”, “Па-да-дз” з балета “Шаўкунік” і фіналу “Сімфоніі № 4”.

Аляксандр Анісімаў таксама падкрэсліў, што два нумары праграмы будучы прысвечаны 200-годдзю з дня нараджэння Станіслава Маноўшкі — арыя Галік з аднайменнай оперы ў выкананні Ірыны Крыкуновай і знакаміты паланэз кампазітара.

— Нашаму гораду не халіць с’р’ёзнага, лафаснага фестывалю менавіта класічнай музыкі, і гэты прабл хоць у нейкай ступені запэўніва “Класіка на ратушы”, хоць яна і адбываецца ў больш вольнай форме, — кажа дырыжор Анісімаў. — І мы велікім чакаем, што гэтым разам нам зноў панашуць з надвор’ем, таму што ўсе паларэдня канцэрты на ратушы былі надзіва пагодлівыя.

Да канца лета на мінскай плошчы Свабоды можна наведаць бясплатныя канцэрты Нацыянальнага акадэмічнага народнага аркестра Рэспублікі Беларусь імя Іосіфа Жыновіча (27 ліпеня), музычнай капэлы “Санорус” (3 жніўня), эстонскага духавога аркестра “Сааксон” (10 жніўня), Дзяржаўнага камернага аркестра Рэспублікі Беларусь (17 жніўня) і Прэзідэнцкага аркестра Рэспублікі Беларусь (31 жніўня). У Брэсце 28 ліпеня чакаюць Art Music Orchestra. Пачатак — 20.30. Заканчэнне — 23.00.

Мастацтва Усходу і Захаду ў княжацкай калекцыі

№ 47 (1434) 23.11.2019 - 30.11.2019 г.

У Нацыянальным гістарычным музеі прадставілі творы ўсходняга і заходнееўрапейскага мастацтва XVI — XIX стагоддзяў з калекцыі князёў Дандуковых-Карскавых. Урачыстае адкрыццё выставы “Усход — Запад” адбылося 14 лістапада. Большасць твораў мастацтва экспануюцца ўпершыню.

Фрагменты экспазіцыі.

Фота аўтара і з сайта музея

КУЛЬТУРА

У экспазіцыі можна ўбачыць невялікую частку былой калекцыі князёў Дандуковых-Карскавых, якая ў XIX стагоддзі знаходзілася ў маёнтку Раманава Магілёўскай губерні. З велізарнай калекцыі, якая ў XIX стагоддзі налічвала некалькі сотняў жывапісных твораў і помнікаў дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва, на жаль, захавалася невялікая частка. Сёння слядчына князёў знаходзіцца ў зборы Нацыянальнага гістарычнага музея і Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь, а таксама ў Смаленскім дзяржаўным музей-запаведніку ў Расійскай Федэрацыі. У беларускі збор яна трапіла разам з маёмасцю іншых палачан і сідзіў у 1920-я гады, але некаторыя з твораў не маглі выступаць янай раней з-за неабходнасці рэстаўрацыі і вызначэння аўтарства. Нават цяпер шмат пад імімі працамі значыцца: “Невядомы мастак”.

— Ніякдзячы на тое, што выстава можа паказвацца вельмі камернай, была праведзена велізарная работа, — падкрэсліла Яўгенія Іванова, намеснік дырэктара Нацыянальнага гістарычнага музея.

З боку Еўропы дэманструюцца фарфаравыя вырабы, створаныя ў Італіі і на Каралеўскай мануфактуры ў Мейсане ў Германіі. Да найбольш радзіх экспанатаў для музейных збораў Беларусі адносяцца посуд, зробленыя расліннымі піхломнымі эмалямі, каменная скульптура і фарфаравыя вазы XVI — XVII стагоддзяў з Кітая.

— За майёй спінвай знаходзіцца самы каштоўны экспанат нашай калекцыі, — адзначае Святлана Пракоп’ева, загадчык аддзела рускага і замежнага мастацтва Нацыянальнага мастацкага музея, укажываючы на “Партрэт невядомага з лістом”. — Гэта адзін твор венецыянскага майстра эпохі Адраджэння ў нашай краіне.

— Мне было вельмі цікава працаваць з гэтымі экспанатамі, — падзялілася Алена Санькевіч, загадчык навукова-даследчага аддзела замежнага мастацтва Нацыянальнага мастацкага музея, спецыяліст па выяўленчым мастацтве ўсходу. — Хаця калекцыя кітайскіх твораў у Масквіцкім музеі большая, там прадстаўлены ў асноўным вырабы вядомай мануфактуры, якая забяспечвала ўнутраны рынак Кітая і імператарскі двор. Тут жа мы бачым вырабы зусім іншыя — створаныя хутэй за ўсе ў прыватных майстэрнях, яны працавалі на экспарт.

Выстава працуе штодзін 11:00 — 19:00 да 12 студзеня 2020 года.

Крутыя экзерсісы маладых

№ 47 (1434) 23.11.2019 - 30.11.2019 г

15 лістапада адбыўся другі этап конкурсу рэжысёрскіх эксплікацый. Конкурсныя працы разглядаліся і ацэньваліся ў форме вочнай адкрытай абароны аўтарамі і прадстаўнікамі ўдзельнікаў творчага спаборніцтва. Па выніках конкурсу ўсе дзесяць фіналістаў атрымалі права пастаноўкі спектакляў на аснове сваіх рэжысёрскіх эксплікацый у тэатрах Беларусі тэатральных сезонаў 2019 — 2020 гг. і 2020-2021 гг. Фінансаванне пастацовак пераможцаў конкурсу ажыццяўляецца за кошт сродкаў рэспубліканскага бюджэту, а таксама за кошт іншых крыніц, не забароненых заканадаўствам Беларусі.

Анастасія Лапцінская, аўтар праекта
"Чарльз Дарвін. Рэвалюцыя".

Ацэньвала абарону эксплікацый моцнае прафесійнае журы: дацэнт факультэта журналістыкі БДУ, кандыдат мастацтвазнаўства, тэатральны крытык Аляксей Стральнікаў; дэкан тэатральнага факультэта, прафесар, заслужаны артыст Беларусі Уладзімір Мішчанчук; мастацкі кіраўнік тэатра імя М. Горкага, заслужаны дзеяч мастацтваў Рэспублікі Беларусь Сяргей Кавальчык; кіраўнік Цэнтра эксперыментальнай рэжысуры і выкладчык Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, рэжысёр Таццяна Траяновіч; рэжысёр-пастаноўшчык, лаўрэат Нацыянальнай тэатральной прэміі Беларусі Аляксей Леялюскі.

Падчас вочнай абароны аўтары эксплікацый распавядалі журы пра тое, чаму менавіта іх практыкі змогуць зацікавіць беларускую публіку і павінны быць пастаўлены на сцэне. Прапаноўваем спіс фіналістаў (у дужках пазначаны тыя плядоўкі, на якіх будуць пастаўлены спектаклі) і галоўныя іх аргументы, якія павінны зацэліць гледача:

Дзмітрый Багаслаўскі, Аляксандр Марчанка, аўтарскі дакументальны праект спектакля "АНЁЛЫ" (Дзяржаўная ўстанова "Заслужаны калектыв Рэспублікі Беларусь "Рэспубліканскі тэатр беларускай драматургі").

Апытваючы для спектакля ўдзельнікаў пошукава-выратавальнага атрада "Анёл", аўтары хочуць паглядзець на праблему з як мага большай колькасці ракурсаў, таму яшчэ невядома, чым скончыцца дакументальны праект, як будуць расставлены акцэнты. Але ж вядома, што даследаванне паўстане перад гледачом у выглядзе калажу з выказванняў герояў, хронікі, лічбаў.

Андрэй Жыгур, праект "Метро" на п'есе Аляксандра Савухі (Дзяржаўная ўстанова "Нацыянальны акадэмічны драматычны тэатр імя Якуба Коласа").

Жанр п'есы — "цёмная камедыя са святлом у канцы тунэля". Праблема самапазнання, выбару, разважання аб належным уласным шляху. Не ўсё можна купіць за грошы, а за свае ўчыны рана ці позна прыйдзецца адказваць — менавіта на гэтыя тэмы Андрэй Жыгур хоча паразважаць з гледачом у гэтай пастаноўцы. Плануецца паставіць п'есу на камернай сцэне тэатра імя Якуба Коласа, у аўтара ёсць напрацоўкі цікавага вырашэння прасторы.

Анастасія Лапцінская, праект "Чарльз Дарвін. Рэвалюцыя" (Установа культуры "Магілёўскі абласны тэатр лялек").

З дзецімі і падлеткамі ад 12 гадоў Анастасія Лапцінская хоча на прыкладзе жыцця вядомага вучонага пагадзіць пра пераадоленне унутраных сумненняў і межаў. Разам з тым у цікавай мастацкай форме гледачы даведваюцца і пра самую тэорыю эвалюцыі Дарвіна.

Наталля Ляванова, праект "Самы вялізны страх".

Наталля Ляванова ўжо чатыры года арганізуе фестываль камерных спектакляў для дзяцей "Казачны джэм", і гэты праект запланаваны ў тым жа фармаце. Як паведаміла сама арганізатар, на такія спектаклі звычайна прыходзяць 20 — 30 сем'яў з дзецьмі да сямі гадоў. Тэма страху — агульная для ўсіх людзей, бацьця і дарослыя, і дзеці, хоць і розных рэчэй. З дапамогай гісторыі пра Зайца-сына і Зайца-бацьку пастаноўка паспрабуе ўзнікнуць гледачоў усіх узростаў, што бацьца — гэта нармальна, галоўнае ведаць, што з гэтым рабіць.

Аляксандр Марчанка, праект "13 першых правіл баскетбола, сфармуляваныя Джэймсам Нэйсмітам" на п'есе Дзмітрыя Багаслаўскага (Прыватная тэатральна-відовішная ўстанова культуры "Цэнтр візуальных і выканальніцкіх мастацтваў "АРТ Карпарэйшн").

— Персанажы п'есы — нашы сучаснікі, маладыя людзі. Яны па сваёй прыродзе зусім не дрэнныя, але мы бачым сітуацыю, калі з іх бесперапынна вырываецца ўсё тое, што мы можам назваць найгоршымі чалавечымі якасцямі. Больш за тое — п'еса напісана ў выглядзе спаборніцтва. Яны спаборнічаюць у тым, хто зможа зрабіць балачай, — пракаментаваў Аляксандр Марчанка. Ці чакае гэтых герояў святло ў канцы тунэля?

Лізавета Машковіч, праект "Жаданне 16+" на п'есе Мікалая Рудкоўскага (Установа адукацыі "Беларуская дзяржаўная акадэмія мастацтваў").

Лізавету Машковіч цікавіць праблема адзіноты сучасных жанчын і бяздзейнасць мужчын. На матэрыяле п'есы Мікалая Рудкоўскага малады рэжысёр паспрабуе па-свойму растлумачыць прычыны такіх сацыяльных змен.

Дзясніс Нупрайчык, праект "Жыццё чалавека" на п'есе Леаніда Андрэева (Дзяржаўная ўстанова "Заслужаны калектыв Рэспублікі Беларусь "Брэсцкі акадэмічны тэатр драмы імя Ленінскага камсамола Беларусі").

"Мы ўсе памром" — з такой жорсткай думкай прыйдзецца сустрэцца гледачу падчас таго, як ён будзе прасочваць жыццё чалавека на сцэне, нібы падыходзячы разам з ім па прыступках жыцця або зазіраючы ў вокны вагонаў, што пралётаюць міма. Аўтар праекта лічыць, што не кожны гледач захоча сустрэцца наўпрост з такімі складанымі пытаннямі.

Раман Падаляка, праект "Копер Беларусі" на кнізе Міхаіла Амнепадыстава "Копер Беларусі" (Дзяржаўная ўстанова "Нацыянальны акадэмічны тэатр імя Янкі Купалы").

— Копер Беларусі — гэта шэры, бы гэта копер хаты, якая прастаяла 200 гадоў, — сказаў напачатку сваёй абароны Раман Падаляка. У яго планах — нестандартны спектакль-перформанс з уключэннем філасофскіх тэкстаў пра копер Беларусі, дакументальных матэрыялаў пра Міхаіла Амнепадыстава і песень з "Народнага альбома".

Таццяна Самбук, праект "Тры сястры" паводле аднайменнай п'есы А.П. Чэхава (ООО "ТрыФармаТ").

Каб зацікавіць гледача тэатральной класікай, Таццяна Самбук стадыяецца зрабіць з "Трох сясцёр" кінаспектакль: з дапамогай мантажу, не шкодзячы сюжэту, падкрэсліць інтэнсіўнасць пачуццяў і ўнутраных канфліктаў герояў.

Камілія Хусанова, праект "Гамлет, прынц дацкі" (пер. Б. Пастэрнака) на п'есе У. Шэкспіра (Установа культуры "Магілёўскі абласны драматычны тэатр").

Галоўным вобразам праекта аўтар эксплікацыі бачыць змяніны клубок. Юны Гамлет трапляе ў яго з рамантычнымі ідэаламі, а выходзіць напрыканцы — зверам. Дэкарацыяй стане чатырохметровая сцэна-трансформер, якая дазволіць хутка змяняць месца дзеяння. Стылізацыя касцюмаў — пад бронехімізалькі, каб выявіць закрытыя персанажаў. Сучасная музыка, гульня з прасторай і святлом — усё запланавана так, каб прывабіць гледача, які шукае эксперыментаў.

Работа в журнале “Бярозка”

Авторские тексты

Ініцыятыва

ЗЯЛЁНАЯ КАРТА БЕЛАРУСІ

Што за праект:

Зялёная карта greenmap.by — інтэрактыўная карта экалагічна спрыяльных месцаў і ініцыятыв Беларусі.

Хто робіць:

Цэнтр экалагічных рашэнняў — некамерцыйная недзяржаўная ўстанова, створаная для папулярызацыі экалагічнага ладу жыцця і прынцыпаў устойлівага развіцця ў Беларусі, а таксама развіцця міжнароднага супрацоўніцтва з мэтай захавання навакольнага асяроддзя.

Што робіць:

Дзякуючы працы валанцёраў рэсурс змяшчае і рэгулярна аднаўляе інфармацыю пра пункты збору адходаў і непатрэбных рэчаў, прысвечаныя ахове навакольнага асяроддзя, і экалагічна спрыяльныя арганізацыі, унікальныя прыродныя зоны і г. д.

Што можна знайсці на карце:

- АДХОДЫ І РЭЧЫ — пункты збору другасных рэсурсаў, небяспечных адходаў, заводы па перапрацоўцы смецця, пункты прыёму рэчаў, zero waste-ініцыятывы;
- ЭКАЛАГІЧНЫЯ АРГАНІЗАЦЫІ — недзяржаўныя і дзяржаўныя арганізацыі, навуковыя лабараторыі, установы адукацыі;
- АДНАУЛЯЛЬНАЯ ЭНЕРГЕТЫКА — месцазнаходжанне сонечных панэляў і водна-гравальнікаў, ветрагенератараў, біягазавых устаноў, гідрэлектрастанцый;
- МЕСЦЫ, СВАБОДНЫЯ АД ПЛАСТЫКУ, — кафэ, офісы, школы і нават царкоўныя прыходы!

Як далучыцца:

- дадаваць новыя аб'екты і цікавыя фота на карту свайго горада;
- абмяркоўваць і каментавать аб'екты, дзяліцца рэсурсам з сябрамі ў сацыяльных сетках і блогах;
- стаць валанцёрам (запоўніць форму на сайце).

Што можа рабіць валанцёр:

- дапамагаць у пошуку новых пунктаў па тэматычных сляках карты і рабіць іх апісанні;
- пераправяраць і актуалізаваць інфармацыю;
- правяраць якасць працы існуючых пунктаў і пакідаць водгукі пра іх.

Навошта вам гэта рабіць:

Асобны збор і перапрацоўка другаснай сыравіны, утылізацыя небяспечных адходаў, памяншэнне выкарыстання пластыку і захоўванне ўнікальных прыродных зон — гэта важныя крокі на шляху да паляпшэння стану навакольнага асяроддзя. Зялёная карта робіць гэтую складаную задачу прасцейшай для кожнага.

Осіян Уорд — британскі мастацкі крытык, аўтар *артыкулаў пра сучаснае мастацтва* для перыядычных выданняў і каталогаў выстаў.

Практыкум па сучасным мастацтве

Хто наогул разумее сучаснае мастацтва? Можна, тыя людзі, што купляюць яго за велізарныя грошы? Ці хаця б тыя, хто яго стварае? Гэта наўрад ці. Калі б нехта сапраўды разумей, што адбываецца, на ўваходах у музеі даўно б выдавалі простыя і зразумелыя брашуркі з тлумачэннямі, а тысячам даследчыкаў і крытыкаў абсалютна не было б чым займацца. Сучаснае мастацтва гэтак жа хутка змяняецца і мае гэтак жа шмат формаў, як свет вакол нас. Можна быць, яго і не трэба разумець у звыклым сэнсе гэтага слова. Можна, яго трэба проста... успрымаць? Глядзець, адчуваць, пражываць, успамінаць і на аснове гэтага вырашаць, што ж перад табой такое і чаго яно вартае. Прыкладна пра гэта распавядае кніга Осіяна Уорда «Мастацтва глядзець. Як успрымаць сучаснае мастацтва».

З гэтай кнігі калісьці пачалося маё асабістае падарожжа ў свет сучаснага мастацтва. Яно прыцягвала мяне і выклікала непадробную цікавасць, але далёка не заўсёды я разумела, што з гэтым рабіць. Пазлы асабліва шматслойныя арт-аб'екты заставаліся без рашэння, і я сыходзіла, не знайшоўшы з імі паразумення. Гэта змянілася пасля таго, як я выпадкова натрапіла на «Мастацтва глядзець».

Напачатку кнігі аўтар пазначае, што пад «сучасным» мастацтвам ён будзе мець на ўвазе ўсё, што было створана пасля 2000-га года. Гэта, вядома, не агульнапрынятыя рамкі сучаснасці ў арт-сферы, але больш чым дастатковы прамежак часу для простага чалавека, каб разабрацца ў апошніх тэндэнцыях і магчымых падтэкстах. Ужо на гэтым моманце можна зразумець, наколькі кніга арыентавана на чытача і даступнасць.

Для пачатку знаёмства з сучасным мастацтвам Уорд вывееў прынцып «tabula rasa» (ад лац. «чыстая дошка»): «Першы навык, які дапаможа вам прабрацца скрозь джунглі сучаснага мастацтва, — гэта ўменне глядзець на кожны твор, як быццам вы ўпершыню сутыкаецеся з чымсьці падобным». Гэта значыць, неабходна зрабіць намаганне і не прымаць за праўду першыя ж меркаванні, якія ўсплываюць у галаве. Гэта на самай справе вельмі складана.

Пасля гэтага аўтар прапануе прайсці па вельмі дакладным шляху: надаць некалькі хвілін успрымання твора, не робячы паспешных высноў; увазіць асацыяцыі, якія асабіста ў вас выклікае гэтая праца; вызначыць кантэкст, у якім яна стваралася; паспрабаваць зразумець ідэю; паглядзець на твор яшчэ раз; нарэшце правесці аналіз усёй атрыманай інфармацыі. Кіруючыся адным толькі гэтым алгарытмам можна лепш зразумець любую на першы погляд складаную працу. А мы зараз толькі на 27-ай старонцы кнігі!

Далей Осіян Уорд дае чытачу падказкі, груба кажучы, пра тое, «што хацеў сказаць аўтар», падзяляючы мастацтва на ўмоўныя катэгорыі. Вядома, немагчыма і ў сотні кніг апісаць значэнне кожнага існуючага твора. Каб «прачытаць» тую ці іншую пра-

цу, прыйдзеца выказаць здагадку, якім спосабам мастак спрабуе ўздзейнічаць на нас: «Мастак імкнецца шакаваць або збянтэжыць вас? Калі так, звярніцеся да главы "Мастацтва як канфрантацыя"». Твор нагадвае вам мультфільм, галівудскую стужку або інтэрнэт-мем? Тады пераходзьце да главы "Мастацтва як жарт».

Кожная катэгорыя тлумачыцца на прыкладах вядомых работ сучасных мастакоў. Чаму з'яўляецца мастацтвам «Урна дынастыі Хань з лагатыпам Соса-Кола» Ай Вэйвэя, для якой ён літаральна нанёс лагатып газіроўкі на гістарычную каштоўнасць, або навошта для сваёй працы «Дзеля Бога»

«Каштоўнасць мастацтва ў шляху яго *спасціжэння*, а не ў знаходжанні канчатковага сэнсу».

Дэміен Херст абліяў чалавечы чэрап тысячамі брыльянтаў? Аўтар «Мастацтва глядзець» распавядае нам пра асобы мастакоў, іх папярэднія працы, рэакцыю гледачоў і ўласны вопыт, прапануе варыянты закранутых тэм — і паступова да нас прыходзіць разуменне такіх бессэнсоўных на першы погляд твораў. Але я вам нічога не распавядаю — ніякіх спойлераў!

Практычна кожны прыклад на старонках кнігі падмацоўваецца расповедам аўтара пра ўласны досвед узаемадзеяння з прадметамі мастацтва. Гэтыя апавяданні, непрыкметна ўплетеныя ў тэорыю, разводзяць яе гумарам і жыццёвасцю. Часам усё становіцца ясна менавіта пасля таго, як аўтар дзеліцца сваімі перажываннямі і ходам думкі. Да таго ж вельмі падбадзёрвае ўсведамленне, што калі нават дасведчаны мастацкі крытык не

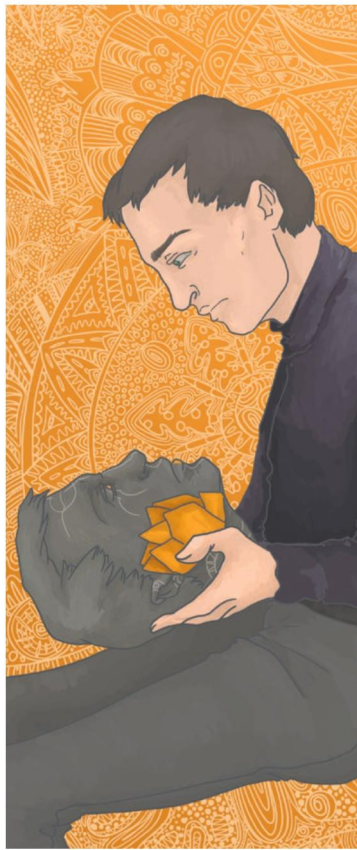
«Спыніцеся. Дыхайце. Расслабцеся. Успрыміце наваколле, адчуіце прастору перад сабой, вызваліце свядомасць, дайце ўнутранаму маналогу адысці на другі план, а вачам — звякнуць. Паколькі я мастацкі крытык па прафесіі, мая праца — прэпараваць прыгажосць і разважаць пра глыбіню, але нават мне даводзіцца прымушаць сябе не спяшацца з высновамі».

ловіць на ляту значэнне аб'ектаў сучаснага мастацтва, то мы ўжо дакладна не абавязаны.

Асабліва цешыць і па-свойму дапамагае разабрацца ў інфармацыі выдатнае афармленне кнігі. Папера шчыльная, друк — ясны. Тэкст аформлены мінімалістычна, загаловкі, ліды і цытаты заўсёды прыкметна вылучаныя. Пры гэтым вялікая ўвага нададзена фотаздымкам прадметаў мастацтва, гаворка пра якія ідзе ў тэксце: яны спакойна займаюць тут цэлыя старонкі. Але гэта ні кроплі не перабольшванне, таму што разгледзець кожны згаданы твор не менш важна, чым прачытаць пра яго. Гэтая кніга не чакае ад нас, што пры першым згадванні твора мы з разумным выглядам заківаем галавой, бо, канешне ж, ведаем пра яго. Не, яна паказвае, і ўжо толькі потым раскажвае. Нішто ў ёй не падаецца пад соусам «ну гэта, зразумела, усім вядома», чым вельмі часта грашаць матэрыялы пра мастацтва, нават прызначаныя «для пачаткоўцаў».

У «Мастацтве глядзець» няма прамых адказаў, паднесены на сподачку. Замест гэтага Асіян Уорд дае чытачу просты набор інструментаў, з дапамогай якіх можна навучыцца ўспрымаць і разумець любы твор. Мінімум разумных слоў, максімум практыкі і зваротаў да ўласнай інтэрпрэтацыі. Менавіта таму «Мастацтва глядзець» — выдатная кніга для тых, хто толькі пачынае выбудоўваць дыялог з сучасным мастацтвам.

Валяціна Красоўская

Сёння я бягу з ваўкамі

Мультфільмы *Cartoon Saloon* часта параўноўваюць з працамі вядомай японскай студыі *Ghibli* з-за таго, што ў іх таксама абстрактнасць і спрошчаныя даюць разгуляцца фантазіі гледача.

У снежні на Apple TV+ выйшаў поўнаметражны мультфільм Тома Мура і Роса Сцюарта «Легенда пра ваўкоў» («Wolfwalkers»). Мультфільм адразу ж трапіў у рэнажэ-стайныя кінарэйтынгі, многія рэцэнзіі называюць яго «найлепшым, што выйшла ў 2020 годзе». Але вы, магчыма, ніколі не чулі пра маленькую ірландскую студию Cartoon Saloon і не разумееце, адкуль такая ўвага да на-маляванага ўручную мультфільма з малюсенькім бюджэтам. Што ж, калі вы любіце мультыплікацыю, то проста абавязаны пра іх даведацца.

Гісторыя студыі Cartoon Saloon пачалася з мультфільма «Таямніца Келза». Ён быў у вытворчасці цэлых восем гадоў і, калі нарэшце выйшаў на экраны ў 2009 годзе, не здабыў імгненнага поспеху — людзі адвыклі ад аўтарскіх работ у кінатэатрах. Але

на пачатку 2010-га «Таямніцу Келза» раптоўна намінавалі на прэмію Оскар. І крытыкаў, і гледачоў уразілі зачаравальная 2D-анімацыя, унікальны стыль, сюжэт, заснаваны на гісторыі і легендах Ірландыі, нарэшце, кранальная шчырасць гісторыі. У 2014 годзе студыя выпусціла другі фільм «Песня мора», у 2017 выйшла «Здабытыца», і яны абодва таксама патрапілі ў намінацыі на Оскар як лепшыя анімацыйныя фільмы. Супадзенне? Не думаю! Так незалежная студыя Cartoon Saloon з маленькага ірландскага гарадка стала вядомай аматарам аўтарскіх мультфільмаў ва ўсім свеце.

У 2018 годзе стала вядома, што сервіс Apple TV+ выкупіў правы на новую працу Cartoon Saloon «Легенда пра ваўкоў». Як можна здагадацца, пасля папярэдніх работ спадзяванні прыхільнікаў студыі былі першапачаткова высокія. І для многіх яны з лішкам апраўдаліся! Хоць некаторыя атрымалі не зусім тое, чаго чакалі. Ці прыйдзеца вам даспадобы «Легенда пра ваўкоў»?

Ірландыя, 1650 год. Наўкол горада Кілкэні ідзе высечка лесу для пашырэння пашы. Але ваўкі, якія жывуць у старажытным лесе, зусім не радыя ўмяшанню людзей. Таму Лорд-пратэктар выклікае з Англіі вядомага паліўнічага на ваўкоў Біла Гудфелау, каб раз і назаўжды разабрацца з зубастай праблемай. Праўда, ходзіць чутка, што ў лесе жывуць не толькі простыя ваўкі, але і чароўны народ ваўкалакаў (англ. Wolfwalkers — па аналогіі са sleepwalkers). Днём яны ходзяць у чалавечым абліччы, а ноччу іх душа трапляе ў цела ваўка. Таксама яны валодаюць дарам вылучэння, і ўсе звычайныя ваўкі беспярэчна ім падпарадкоўваюцца. Але гэта толькі казкі, вядома.

Сёння свет анімацыі ў асноўным асацыюецца з брэндамі, а не з людзьмі: замест карцін вызначаецца стыстыкай запытаў аўдыторыі і ідэалогіяй, а рэжысёры і аніматары падбіраюцца студыяй. Але ў працах Cartoon Saloon відаць пастаянства аўтарскага почырку. Усё таму, што Том Мур, заснавальнік Cartoon Saloon і адзін з рэжысёраў і прадзюсараў усіх фільмаў, — творца, а не выканаўца ў сваіх працах. Ён гарыць агульнай ідэяй і займаецца распрацоўкай фільма абсалютна на ўсіх этапах.

Разам з паліўнічым у Кілкэні прыязджае яго дачка Робін. Яна марыць хадзіць на паляванне разам з бацькам, імчацца па лесе, сустракаючы небяспечныя твары да твару. Але Біл не падзяляе яе энтузіязму: у лесе дзеям небяспечна, а Робін павінна займацца хатнімі справамі. Вядома, ёй гэта не даспадобы. Нягледзячы на забарону бацькі, Робін выбіраецца за гарадскія сцены. У лесе яна сустракаецца з дзіўнай дзяўчынкай Меб, якая сцвярджае, што яна ваўкалак. Дзіўная сустрэча становіцца пачаткам вялікіх змен.

У аснове сюжэта ляжаць легенды і гісторыя Ірландыі. У XVII стагоддзі Англія акупіравала Ірландыю, і прызначаны лордам-пратэктарам (па факце, кіраўніком краіны) Олівер Кромвель жорстка пераследваў інашадумства, а разам з тым і старажытныя ірландскія звычаі і вераванні. Кромвель распачаў кампанію па знішчэнні ваўкоў у Ірландыі на пад-

ставе таго, што яны пагражалі развіццю сельскай гаспадаркі, хоць самі Ірландцы жылі ў гармоніі з гэтымі жывёламі. Хоць і небяспечныя, ваўкі лічыліся ахоўнікамі тэрыторыі, часам нават абаронцамі, і засталіся ў мностве гісторыі з ірландскай міфалогіі.

Ваўкалакі ў сюжэце заснаваныя на легендах пра пярэваратняў з Асрайге. Адна з гісторыі распавядае, што калі Святы Патрык прапаведаваў хрысціянства, адзін клан супрацьстаяў яму гаражэй за ўсе іншыя, і калі ён прыйшоў прапаведаваць на месца іх сходаў, у пратэст яны сталі выць на яго як ваўкі. Св. Патрык узмаліўся, каб Бог пакараў клан, і пасля гэтага ўсе члены клана сталі час ад часу ператварацца ў ваўкоў і блукаць па лесе, захоўваючы чалавечы розум. Дзіўнае пакаранне, праўда? У іншай гісторыі апісваюцца людзі, здольныя ператва-

рацца ў ваўкоў, пакідаючы свае чалавечыя целы, якія пры гэтым застаюцца прыступнымі.

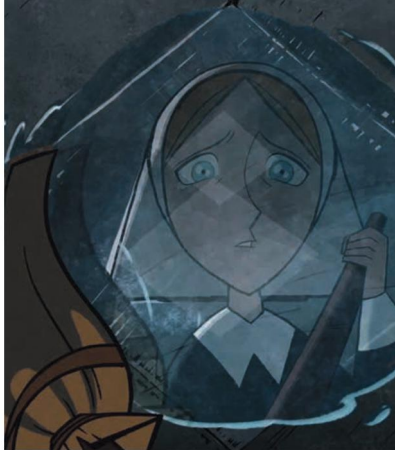
«Легенда пра ваўкоў» напоўнена пастаянным сутыкненнем супрацьлегласцяў. Праз барацьбу адзін з адным супрацьлегласці раскрываюцца, паказваюць сябе максімальна яскрава і змешваюцца. Самае яўнае супрацьстаянне адбываецца паміж строгім, вуглаватым, правільным горадам і свабодным, плаўным, дзікім лесам. Горад, у першую чаргу ў асобе бацькі і Лорда-пратэктара, спрабуе стрымаць Робін, перапрабаванні — быць паслухнянай і карыснай, нікуды не лезці. Ваўкоў Робін спачатку лічыць ворагамі, але калі сутыкаецца з Меб, то разумее, што ў яе значна больш агульнага з ляснымі жыхарамі, чым з горадам. Меб — уважальнае ляснога свету ва ўсёй красе. Яна робіць усё, што хоча, безумоўна ганарыцца тым, хто яна ёсць, і ні за што не пагодзіцца змяняцца. Робін збліжаецца з гэтым «іншым» светам, за што горад паступова пачынае ціснуць на яе ўсё мацней. Так з'яўляецца асноўны канфлікт.

Вяўляецца ён і ў супрацьстаянні Лорда-пратэктара з ваўкамі. Хоць гэта нібы і ёсць галоўны канфлікт у гісторыі, Лорд-пратэктар вельмі абагульнены як персанаж, яго армія наогул прадстаўлена толькі безаблічнымі паслухмянымі салдатамі, а ваўкі, з якімі ён змагаецца, гэта не канкрэтная зграя, а ў цэлым усё дзікае і непакорлівае, у тым ліку і ваўкалакі, і сам лес. Канфлікт атрымліваецца, з аднаго боку, вельмі неканкрэтным, а з другога — дзякуючы гэтаму ён пранізвае гісторыю на ўсіх узроўнях, і менавіта барацьба двух светуў, а не змаганне з пэўным антаганістам становіцца галоўнай тэмай.

Дарчы, мінулыя фільмы так і не акупіліся ў пракаце — пры ўсім захапленні гледачоў, зборы заўсёды заставаліся меншымі, чым выдаткаваны бюджэт. Як жа тады студыя дагэтуль існуе? Справа ў тым, што Ірландыя, як Беларусь і некаторыя іншыя краіны, штогод вылучае грошы на стварэнне аўчыннага кіно. І на мультфільмацыю адводзіцца не менш, чым на кінафільмы. Нягледзячы на тое, што Cartoon Saloon з'яўляецца незалежнай студыяй, дзяржава не шкадуе спансірваць іх працу. Дзякуючы гэтаму Том Мур і яго каманда здольныя ва ўсю моц працаваць над сваімі шэдэўрамі.

Тое, што лес і горад стаяць як бы па розных бакі, адлюстравана нават у стылістыцы анімацыі. Увесь горад прамалінаваны шматвугольнікамі, а яго героі прамымі шчыльнымі лініямі. Лес жа складаецца з акварэльных хваль і мяккіх і недакладных накідавых ліній. Нават абмалеўка самой Робін, калі яна прымае бок лесу, паступова становіцца ўсё менш строгай і ўсё больш мяккай. А калі пад канец хутка нарастае напружанне, лініі становяцца грубымі і бязладнымі, колеры трывожна-яркімі і рухі — агрэсіўнымі. Мне здаецца, усё гэта ўплывае на эмоцыі пры праглядзе не менш, а то і больш, чым тое дзеянне, што адбываецца на экране. Дзе убачыш такую сувязь паміж малюнкам і сюжэтам у якіх-небудзь Дзясей або Піксар?

Не меншае значэнне маюць сімвалы, якімі ў «Легендзе пра ваўкоў» напоўнена літаральна ўсё, хоць у рэцэнзіях пра гэта пішуць чамусьці значна рэдзей. Тут нават не трэба старацца

і вышукваць іх, разбіраць значэнні — вобразы выкарыстоўваюцца досыць часта і прама, каб нават падчас першага прагляду зачэпіцца за іх і адчуць без адзінага слова паказаныя эмоцыі і жаданні персанажаў.

Напрыклад, калі Робін яшчэ не паслябрала з Меб, яе валасы заўсёды сабраныя ў акуратную касу. Кожны раз, калі бацька кажа ёй слухацца і заставацца ў горадзе, ён нацягвае на яе каптур. Спачатку, прабраўшыся ў лес, яна хаваецца пад капюшонам, але як толькі пачынаецца вяселле, раскудлачаныя косы застаюцца нічым не пакрытыя і ў іх блытаецца лістоцца. А валасы Меб першапачаткова такія ж дзікія, як яна сама: распушчаныя, доўгія і густыя, з цэлай кучай лістоццяў у іх. Калі дзяўчынкі знаходзяць агульную мову, Робін устаўляе ў валасы Меб кветку, нават спрабуе расчэсваць іх, хоць і без вялікага поспеху. Калі ж надыходзіць пераломны момант і Робін канчаткова ўстае на бок ваўкалакаў, яна раптам распускае валасы і яны лунаюць гэтак жа вольна, як у Меб.

Пастаянна прысутнічае матыў клеткі. У пачатку Робін зайздросціць свайму ручному сакалу, які можа паляцець, куды захоча. Калі бацька адмаўляецца слухаць Робін і ёй даводзіцца працаваць на кухні, яна выпускае птушку з клеткі і кажа, што хоць бы ён можа быць вольны. А ў другой частцы фільма ў эмацыйныя моманты наўкоп персанажаў рэзка зрушваюцца чорныя рамкі, якія душаць з усіх бакоў. Ну, і простая сапраўдная клетка таксама з'явіцца і адыграе значную ролю, вядома.

Ёсць і сімвалічныя паралелі ў асобных сценах. Напрыклад, у адзін момант у горадзе пачынаецца дождж, і, як толькі Біл заўважае Робін, ён загадвае ёй ісці ў дом, каб не прамокнуць і не застудзіцца. Яна імгненна слухаецца, можа, нават не заўважаючы загаду. Але ў хуткім часе Робін трапляе ў начны лес, Меб вучыць яе быць ваўком, і, калі пачынаецца дождж, яны шчасліва гуляюць у лужынах, з асалодай падймаюць галовы насустрач кроплям. Такое адчуванне, што Робін вельмі гэтага не хапае — і не проста самога дажджу, а свабоды.

Дарэчы, пра Біла. З самага пачатку мы бачым, што ён моцна любіць сваю дачку, клопоціцца пра яе і жадае ёй толькі лепшага. Але чаму тады ён зусім не слухае яе, не верыць ёй і да апошняга прымае бок жорсткага Лорда-пратэктара? Паляўнічы так упарта працягвае падпарадкоўвацца загадам, што бліжэй да фіналу гэта ўжо фізічна раздражняе. І толькі ў самым канцы ён усё ж здаецца і прызнаецца Робін: яму страшна. Яму проста вельмі страшна страціць сваю дачку. Вельмі страшна спатыкнуцца і зрабіць памылку. Падпарадкоўвацца загадам і быць «правільным» пад абаронай арміі і горада — гэта самы прасты і бяспечны шлях, на якім табе нічога не прагража. Толькі не заўсёды бяспечны шлях самы правільны, і Біл усё ж такі ўсведамляе гэта ў апошні момант.

Чаму ж некаторыя прыхільнікі Cartoon Saloon атрымалі не тое, чаго чакалі? Быццам бы ўсё на месцы — і выдатная анімацыя, і адсылкі да гісторыі, і добры сюжэт. Справа ў тым, што сюжэт «Легенды пра ваўкоў» у параўнанні з папярэднімі фільмамі апынуўся значна прасцейшым. У «Таямніцы Келза» і «Песні мора» без паглыблення ў Вікіпедыю звычайны глядач так і не зразумее да канца, што ж адбылося і чаму. Гэта надае фільмам дадатковы эффект нечаканасці, такое ты бачыш сапраўды ўпершыню.

«Легенда пра ваўкоў» жа пабудаваная па больш звыклай схеме, сюжэт не завязаны на чымсьці складаным і незразумелым, недзе можна нават адгадаць, як павернецца гісторыя. Але затое яе можна проста сесці і паглядзець, і не адцягваюцца ад перажыванняў на нейкія сэнсавыя галаваломкі. Асабіста для мяне мультфільм запамінаўся значна яркавей дзякуючы гэтаму. Можа, «Легенда пра ваўкоў» знойдзе большую папулярнасць сярод шырокай публікі, якая нікога не ведае пра Ірландыю. Таму нельга сказаць, што спрашчэнне сюжэта — гэта дрэнна.

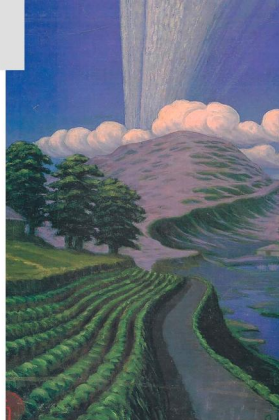
Гледзячы на ўсё гэта, становіцца зразумела, чаму «Легенда пра ваўкоў» спадабалася такой вялікай колькасцю гледачоў. У такі цяжкі час, як зараз, што можа быць лепей, чым прачыць прыгожую добрую казку? Шкада, што нельга ў ёй застацца. Але можна паспрабаваць і зноў паглядзець усе чароўныя працы Cartoon Saloon!

Валянціна Красоўская

Адчайная прага марыць

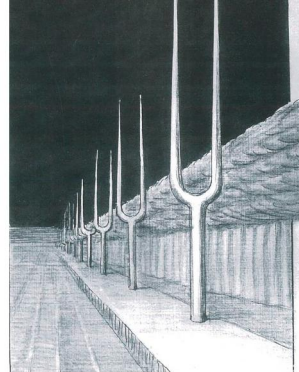
Сёлета споўнілася 60 гадоў з першага палёту чалавека ў космас. Калі Юрый Гагарын адправіўся на арбіту Зямлі, гэта быў неверагодны, пераломны момант у гісторыі ўсяго чалавецтва. Уявіце сабе, з якім захапленнем людзі сачылі за яго палётам, як хваліліся. З таго моманту ўвесь свет зразумеў, што чалавеку ў космасе — быць. А што пасля пачалося!.. Сёння мы маем высакаякасныя здымкі нават іншых галактык, ведаем, з чаго складаюцца нябесныя целы, якая там атмасфера, тэмпература і гэтак далей. Зараз нават складана ўявіць, што менш чым сто гадоў таму чалавецтва амаль нічога не ведала нават пра бліжэйшыя планеты Сонечнай сістэмы. Затое такая няўпэўненасць дазваляла разгукляцца фантазіі вучоных і творцаў: якіх толькі не было тэорыяў! У Беларусі таксама былі свае аматары космасу, але ж адзін з іх заўважна вылучаецца. Ці бачылі вы карціны беларускага мастака, прысвечаныя жыццю на Месяцы, Марсе, Юпітэры? Калі не, то вы, напэўна, не ведаеце Язэпа Драздовіча.

Хто такі гэты Драздовіч? Беларускі мастак, скульптар, этнограф, археолаг, педагог, пісьменнік першай паловы XX стагоддзя. Калі чытаеш яго біяграфію, становіцца незразумела, як адзін чалавек меў столькі інтарэсаў і энергіі ў кожнай галіне ствараць нешта каштоўнае. Але што сапраўды здзіўляе — гэта яго апантаная прага марыць. Па-за любой працай, ня-

гледзячы на цяжкія жыццёвыя абставіны, ён увесь час марыў пра тое, чаго чалавецтва ў той час яшчэ не дасягнула, — пра космас. Дзядзька Язэп апантана зачытваўся астранамічнай літаратурай, назіраў за начным небам, ствараў свае тэорыі, маляваў і — марыў. Як там, на іншых планетах? Ці ёсць там жыццё? Напэўна ёсць! Калі так, то якое яно? Язэп Драздовіч, акрамя вялікай колькасці работ на іншыя тэмы, паікнуў пасля сабе некалькі тэарэтычных работ і шмат артыкулаў па астраноміі, каля дваццаці рукапісаў з падрабязнымі апісаннямі «вандровак» па планетах Сонечнай сістэмы, дзясяткі (сотні?) графічных малюнкаў і карцін з касмічнымі сюжэтамі — унікальных не толькі для Беларусі, але і ўсяго свету таго часу.

Як водзіцца, яшчэ з дзяцінства Язэп адрозніваўся ад сваіх братоў і сястры неверагоднай летуценнасцю. Ужо тады ён заглядаўся на начное неба і распытваў братоў пра зоркі. Адказы яго, напэўна, не задавальнялі, і цікавасць да космасу ўсё расла. Яшчэ падчас службы ў войску, у 1914 годзе,

Драздовіч дасылаў у рэдакцыю «Нашай Нівы» апісанні сваіх фантастычных сноў, у якіх ён вандраваў па планетах Сонечнай сістэмы. Найпадрабязнейшыя занатоўкі ён суправаджаў ілюстрацыямі, звяртаўся з навуковымі звесткамі. Вядомыя сёння карціны касмічных сюжэтаў пачалі стварацца напачатку 1930-х гадоў па сюжэтах тых самых сноў на цёмным халодным паддашку, калі ў Язэпа Драздовіча не было грошай і працы.

Што бачыў мастак на Месяцы? Вось замалёўка прыроды: калі не зважаць на дзіўную форму гор, можна сказаць, што гэта прасты зямны пейзаж — толькі Зямлю мы бачым у небе. А вось чароўны від з вышні на месяцовы горад Трывеж: прамалёваная футурыстычная архітэктура, а на фоне пазнаюцца горы з папярэдняй замалёўкі. І гарады (канешне, ёсць яшчэ!) у Драздовіча напоўнены побытам, маюць пэўны ўзроўні тэхнічнага развіцця, архітэктуру, свае адметныя рысы. Горад Арыяпаліс, напрыклад, прыкметна чысты, мае старую закінутую частку, чыгуначную станцыю дзіўнага выгляду. Усё дакладна занатавана і замалёвана ў рукапісе пра жыццё на Месяцы.

Сатурн выглядае зусім па-іншаму. Калі на Месяцы ўсё нейкае змрочна-туман-

нае, то тут колеры яркія і насычаныя. Месяцовыя жыхары амаль не адрозніваюцца ад зямлян, а вось сатурняне выглядаюць па-іншаму: невысокія, з вялікімі ілбамі, круглымі вачамі без бялкоў і зусім бязвухія. Язэп Драздовіч, напэўна, больш за ўсё любіў сатурнян, бо яны ў яго вельмі шануюць прыроду і цікавяцца навукай. На захалупляльным пейзажы выдаюць незямную прыроду зноў толькі незвычайныя формы дзіўнага нязвыклае ў небе — тут праста ўвесь небасхіл цягнуцца кольцы Сатурна. На кольцах, дарэчы, у Драздовіча таксама ёсць жыццё, і вельмі прадбачліва размешчаныя па іх краях слупы з перасцярогай, каб ніхто не зваліўся. І гэта толькі малюсенькая частка тых месцаў, па якіх «вандраваў» Драздовіч.

Па допісах з дзёнінікаў дзядзькі Язэпа складаецца ўражанне, што ён зусім не наўмысна прыдумляў свае гарады і пей-

зажы, а сапраўды проста бачыў іх ва ўсвядомленых снах. Усвядомлены сон не такая ўжо і рэдкая з'ява, але ж бачыць так шмат і так дэтальна і мець магчымасць гэта ўсё дакладна перадаць — вось дзе выдатныя здольнасці. Сам Драздовіч называў свае вандроўкі «самнабулістычныя сны», «па-лёт», «візіі», «магнетыстычныя сны» і г. д. Пасля «візіяў» ён звяртаўся з астранамічнымі фотаздымкамі і нібы знаходзіў на іх некаторыя геаграфічныя аб'екты са сваіх сноў. Другім разам нешта не знаходзілася, але тады Язэп лічыў, што проста трэба далей шукаць.

Як бы дзіўна ні выглядала ўпэўненасць Драздовіча ў тым, што ўсе яго «візіі» рэальныя, з чым нельга паспрачацца, дык гэта з тым, што яго мастацкія творы на гэтыя тэмы неверагодна цікавыя і таленавіта зробленыя. Калі ў мастацтве добра ўвасабляюцца мары мастака, то мы адчуваем іх, і хоццаца марыць у адказ — працягнуць сюжэт, даведацца, што за межамі карціны, што гэта значыць. А што ёсць мэта мастацтва, калі не прымусіць чалавека марыць?

Прывіжыці большасць знаёмых Драздовіча пасмейваліся з яго тэорыі, грошай ці вядомасці ён не атрымаў. А ў 1984 годзе раптам выйшла кніга Арсенія Ліса «Вечныя вандроўнікі», прысвечаная жыццю і творчасці Драздовіча, і яго работы прыцягнулі ўвагу шматлікіх мастацтвазнаўцаў і мастакоў. У 1991 годзе часопіс «Маладоść» надрукаваў вытрымкі з дзёнікаў дзядзькі Язэпа. Хутка ў мінскім Траецкім прадмесці з'явіўся помнік вечнаму вандроўніку, адзіны помнік беларускаму мастаку на ўсю сталіцу.

У наш час у гонар Язэпа Драздовіча названы вуліцы ў сямі гарадах Беларусі, Германавіцкі музей мастацтва і этнаграфіі (Віцебская вобласць). У роднай вёсцы мастака Пунькі Глыбоцкага раёна штогод праводзяць міжнародныя пленэры яго імя. У 2018 годзе ў Нацыянальным мастацкім музеі Беларусі адбылася маштабная выста-

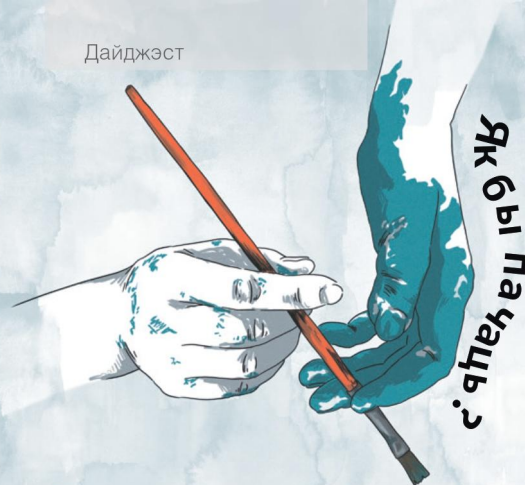
ва «Свет Язэпа Драздовіча», прысвечаная 130-годдзю з дня нараджэння мастака. Пра яго здымаюць фільмы і пішуць кнігі, а творы захоўваюцца ў музеях па ўсёй Беларусі і нават у Літве.

Язэп Драздовіч не дажыў да палёта Гагарына ўсяго сем гадоў, а да высадкі чалавека на Месяц — пятнаццаць. Хаця можа гэта і да лепшага. Як бы ён адрагаваў, калі б дазнаўся, што касманаўты знайшлі паверхню Месяца абсалютна безжыццёвай? Мабыць, яму наканавана было застацца адчайным летуценнікам. А мабыць, ён проста недастаткова далёка глядзеў? Наперадзе ў чалавецтва бясконцыя глыбіні космасу, напэўна, мы нешта яшчэ знойдзем і прыга-даем усіх адчайных летуценнікаў, а з імі і дзядзьку Язэпа.

«Я адзін, я кругом адзін, адзінокі. Я не маю, каму пакінуць гэтую працу пад апеку, дзеля выпуску ў свет. Дык дзеля чаго і каго я ўсё гэта пішу? А пішу... Не, я не адзінокі. Са мной думкі і сіла любові да творчай гармоніі Сусвету», — такімі словамі скончыў сваю кнігу «Небазнаўства» Язэп Драздовіч.

Пазнаёміцца з працамі Язэпа Драздовіча вы можаце на сайце Нацыянальнага мастацкага музея Беларусі ў раздзеле «Калекцыя ў Беларусі» мастацтва ХХ ст. — Свет Язэпа Драздовіча».

Валянціна Красоўская

Я сяджу перад ноўтбукам і гляджу на праслаўты белы ліст у поўнай бездапаможнасці. Як іранічна, што я збіраюся напісаць тэкст пра важнасць пачыненняў. Яшчэ іранічна тое, што я, здаецца, аўтар па професіі. Думаецца, гэта хоць кропельку ратуе ад дыскамфорту і нерашучасці перад тварам невядомага? Неа, кожны раз я першы.

Пачала пісаць вершы я ў восем гадоў — у тым узросце, калі ўсё, што падабаецца, робіцца само сабой без усялякіх там «гэта недастаткова крута». «Новы Пушкін расце», — з заміланнем прыгаворвалі сваёй, чытаючы мае «шэдэўры». Здавалася б, вось ён, прамы шлях да свайго прызначэння... Калі б.

Яшчэ класе ў пятым я ўбачыла дзіцячыя вершы на старонках газеты і падумала: «А так што, можна?» Чытала пра конкурсы і дзівілася, адкуль у кагосьці столькі мужнасці, каб прымаць у іх удзел. Нават паступаць на журфак я прыйшла, так ні разу не апублікаваўшы ні адну сваю працу. Уяўляеце, якое глуп-

ства? Я таксама не ўяўляю. Але ж гэтая гісторыя — пра мяне. Як бы мне хацелася, каб такіх гісторый было як мага менш! З гэтай нагоды і пішу гэты тэкст.

Праз гады пачынаць усё яшчэ страшна. Кожная ідэя недастатковай, недарэчнай, занадта слабой, пустой... Спіс можна працягваць вечна. А вось чаму я навучылася за гэты час, дык гэта, нягледзячы на ўвесь страх, затрымліваць дыханне і ўсё ж пачынаць. Слаба, дрэнна, няправільна, па-дурно, няўпэўнена — галоўнае, рухаючыся з мёртвай кропкі. І гэта, напэўна, пакуль што галоўная мудрасць у маім жыцці.

Наш занадта няўпэўнены мозг часта перашкаджае самому сабе, прыдумваючы тысячы адгаворак і неіснучых цяжкасцей. Але гэта ўсё толькі таму, што, з пункту гледжання выжывання ў дзікай прыродзе, камфортнае і знаёмае вас заб'е са значна меншай верагоднасцю, чым новае і незнаёмае. Вось і страшна вылазіць са сваёй пачоры! Толькі ж мы даўно не ў дзікай прыродзе жывём: большасць

таго, што нас бянтэжыць, зусім не звязана з пытаннямі жыцця і смерці. І тлумачыць гэта нашаму мозгу даводзіцца самастойна з разу ў раз, пакуль не ўвойдзе ў звычку. Калі вам не пашанцавала развіць гэты навык у раннім дзяцінстве, то вучыцца гэтаму цяпер неверагодна цяжка. Але галоўнае — можна вучыцца! Трэба толькі пачаць (ха-ха).

Давайце паспрабуем разгледзець самыя частыя думкі, што перашкаджаюць смела пачынаць новае, і пераканам саміх сябе ў іх непраўдзівасці.

«У мяне нічога не атрымаецца» — вядома, адразу не атрымаецца! І гэта крута! Зрабіце сваю першую спробу максімальна недарэчнай наўмысна, каб пасмяяцца і расслабіцца. Першая спроба — гэта не правал, а адпраўная кропка, на якую вы паглядзіце праз месяц, год, дзесяць гадоў — і заганарыцеся ўсёй выкананай працай. У гэтым і ёсць каштоўнасць любога пачатку — потым убачыць, якім крутым апынуўся працяг.

«Гэта занадта складана» — зразумела! Новае — заўсёды дыскамфорт. Мяккая падушка пасля збітай старой першы час здаецца нейкай жудасна няправільнай, але памяншае падушку ўсё роўна трэба, і спіцца адразу лепш. Так з усім у жыцці. Да таго ж, палохае нас,

«Чувак, быць у чымсьці адстойным — гэта першы крок да таго, каб у нечым дасягнуць поспеху!»
(С) Джэйк, «Час прыгод».

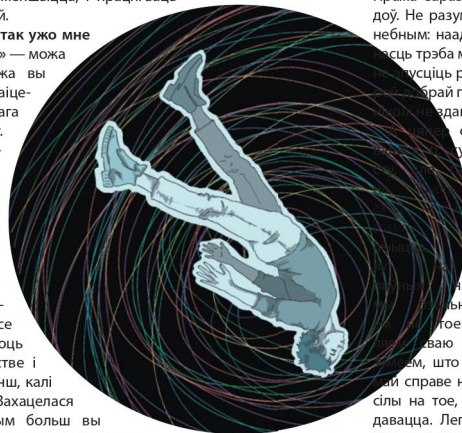
у асноўным, аб'ём працы ці яе складанасць. Але любое, нават самае вялікае заданне на самай справе складаецца з шэрага самых маленькіх. Не патрабуюць ад сябе адразу ж скончыць працу,

гэта адбываецца не так. Дамойцеся з сабой толькі пачаць — напісаць адно слова, напрыклад. Заўтра запатрабуюць ад сябе працягнуць, хай гэта будзе таксама хоць адно слова. Хутэй за ўсё атрымаецца ўсё ж хоць крыху больш, а страх паступова паменшыцца, і працягваць стане прасцей.

«Можа, не так ужо мне гэта і трэба...» — можа быць. А можа вы проста баіцеся таго самага дыскамфорта.

Як даведацца? Я ў такіх момантах спрабую... узрадавацца. За модным словам «візуалізацыя» хаваецца тое, што ўсе мы рабілі хоць бы ў дзяцінстве і робім усё менш, калі сталеем. Захацелася марозіва? Чым больш вы ўяўляеце, якое менавіта марозіва хочаце, як пойдзеце яго купляць, а як смачна будзе яго есці... тым вышэйшыя шанцы, што вы рэальна пабяжыце за марозівам. Чым ярчэй вы будзеце ўяўляць момант дасягнення мэты і адчуваць, як будзе выдатна, тым лепш. Сёння мы ўсе чамусьці намагаемся рабіць выгляд, што ўсё гэта нам не надта і трэба. Але ж усё мы чагосьці вельмі-вельмі жадаем. І гэта нармальна — шчыра радавацца, думаючы пра свае жаданні. І кожны новы крок у бок мэты рабіць менавіта з гэтай эмоцыяй.

«А што, калі я пачну, і нічога не атрымаецца?» — ну, у горшым выпадку нічога не атрымаецца, але, прынамсі, вы да-

ведаецеся напэўна! А вось калі нават не паспрабуеце, то не атрымаеце каштоўны досвед і нічога пра сябе не даведаецеся. І нават калі першая спроба праваліцца, дзялячы жыццёвым лайфхакам: пачаць нанова можна ў любую секунду. Прама зараз ці хоць праз дзесяць гадоў. Не разумею, чаму гэта лічыцца ганебным: наадварот, якую моц і ўпэўненасць трэба мець, каб не расчаравацца і не перастаць рухацца? Будзьце як галоўны герой гэтай гісторыі: перамагайце сябе і не здавайцеся!

Я скажу пра тое, што, здаецца, уяўляе сабой павінна быць сказана, і гэта нешта, зразумець, што не можа і нікуды — так, гэта нармальна. Сёння мы кідваюць спрашчаныя паўдарозе толькі ў агульчым. Але часам павінна выпадкова выбірацца тое і ў працэсе ўсведамлення сваёй памылкі ці раптам рабіць тое, што выбралі гэты шлях на самай справе не мы. Не трэба марнаваць сілы на тое, чаму вы не можаце ўзрадавацца. Лепш захавайце гэтую энергію для пошуку па-сапраўднаму свайго і не слухайце ніякіх суперпаспяховых дасягатаў.

«У іншых атрымліваецца значна лепш за мяне / іншыя гэта ўжо ўмеюць...» — ой, давайце нават не пачынаць. Вядома, ніхто не даведаецца, як адстойна ў вас атрымліваецца, калі вы нічога не зробіце. Але тады вы нічога не зробіце. І менш

«Любая прыгода павінна з чаго-небудзь пачацца...»
(С) Чашырскі Кот, «Аліса ў краіне цудаў».

адстойнымі таксама не станеце. Няма ніякіх законаў, што стаць майстрам сваёй справы ці мець пэўныя дасягненні трэба да пэўнага ўзросту. Мноства людзей усведамляюць сваё прызначэнне і радыкальна змяняюць жыццё далёка не ў маладым узросце, і дасягаюць вялізнага поспеху. Да таго ж, прагрэс — гэта не медаль, ацэнка, дыплом ці што там яшчэ. Прагрэс — гэта вы сёння ў параўнанні з вамі учора. І не ў тым, як шмат вы арэце, а ў тым, як вы працягваеце працаваць, нягледзячы на ўсе цяжкасці. Нарэшце...

«Калі мне так цяжка пачынаць, напэўна, я на самай справе не хачу гэтым займацца?» — здаецца, што любімая і жаданая справа павінна пачынацца лёгка. Не, неа. Нават наадварот, ад гэтага часта толькі страшней і цяжэй: аблажыцца ў чымсьці, што лічыце вельмі важным — проста жаж! Таму не хвалойцеся, калі любімая справа часам даецца цяжка. У пэўным сэнсе гэта паказвае, што вам не ўсё роўна. Калі вам не ўсё роўна, вы здольныя рухацца наперад. І вы павінны рухацца наперад.

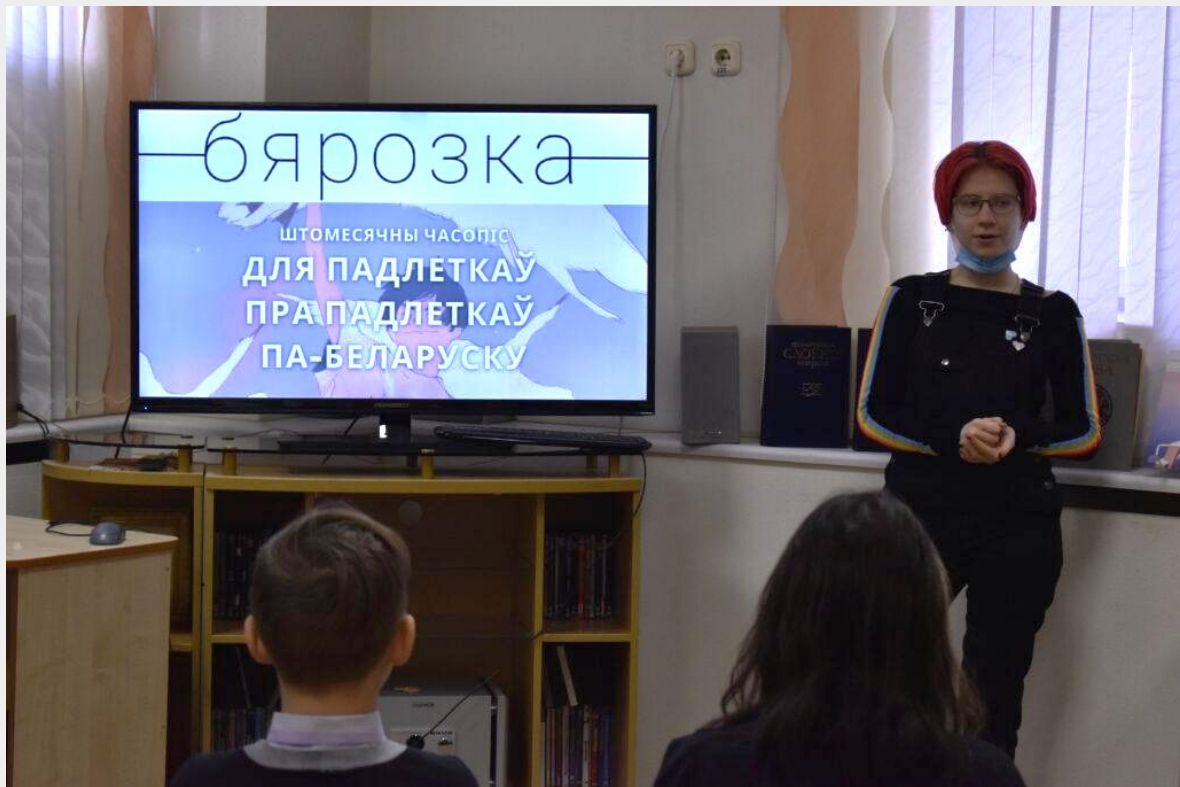
Пачынаць не стане лёгка ў адзін момант, што б вы ні рабілі. Але ж менавіта таму кожны раз, калі вы ўсё ж такі пачнеце, вы будзеце па-сапраўднаму ганарыцца сабой. І я таксама буду вамі ганарыцца.

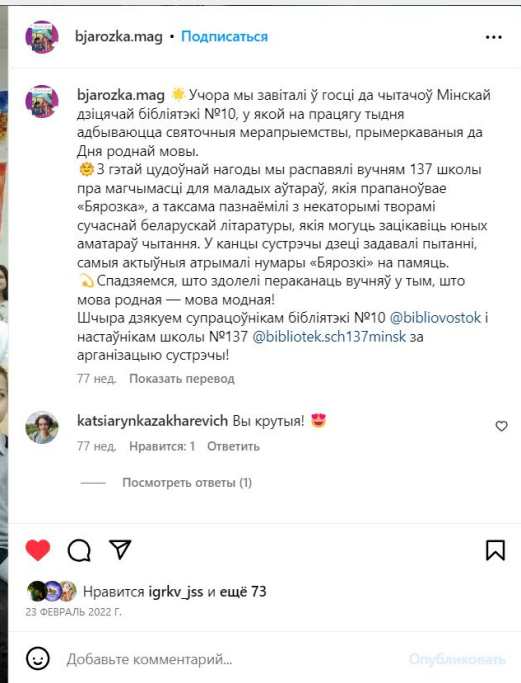
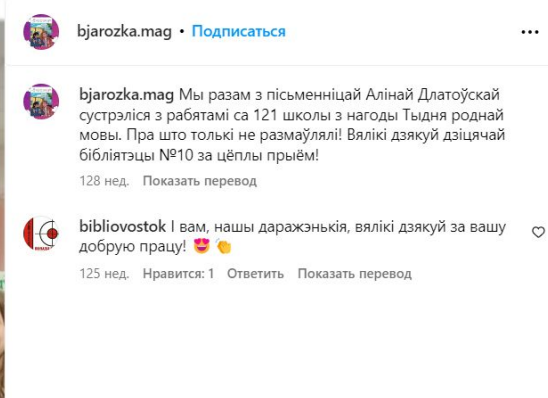
Поспехаў ва ўсіх пачынаннях!

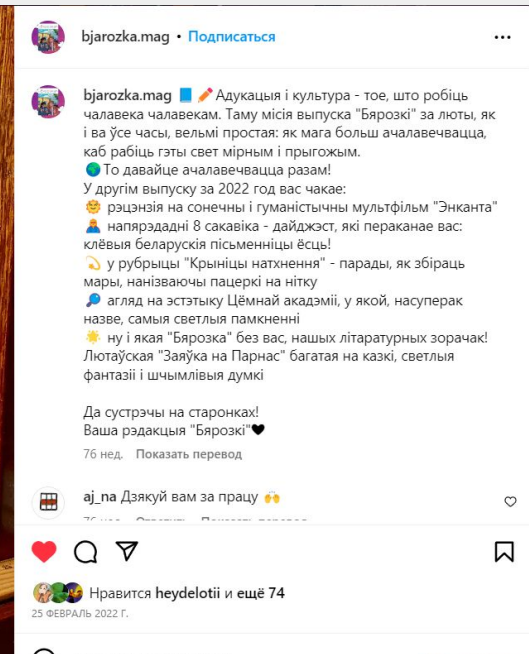
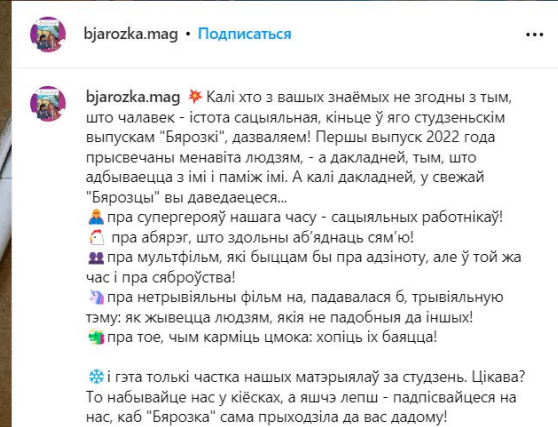
Валіянка Красоўская

И швец, и жнец, и на дуде игрец в “Бярозке”

- выступления с презентациями
- ведение соцсетей
- работа с художниками

≡ як прымаць падтрымку ≡

Калі табе патрэбна падтрымка, паспайся пагаварыць з ким-небудзь, каму ты давяраеш. лепш за ўсё прамі сказаць:

МНЕ ПАТРЕБНА ТВАЯ ПАДТРИМКА,
МОЖАШ ПАГАВАРЫЦЬ СА МНОЙ?

Ты можаш раскажаць, што цябе падтрымлівае, а што не, напрыклад:

МНЕ НЕ ДАПАМАГАЕ, ШТО ТЫ ПРАПАНУЕШ РАШЭННІ,
БЫЛО Б КЛАСНА, КАЛІ Б ТЫ ПРОСТА ВЫСЛУХАЎ/ЛА МЯНЕ.

bjarozka.mag • Подписаться

...

bjarozka.mag Ці ведалі вы, што 10 кастрычніка - міжнародны дзень ментальнага здароўя? Галоўная яго мэта - разбурыць стэрэатыпы наконт псіхічных разладаў і ментальных праблем. Мы таксама хацелі б сказаць вам: адчуваць — гэта нармальна. Звярнуцца па дапамогу, калі вам дрэнна і патрэбна падтрымка, — гэта нармальна. Не бойцеся размаўляць пра тое, што вас хвалюе. Ваш ментальны дабрабыт каштоўны. У першую чаргу для вас.

Вось некаторыя цэнтры псіхалагічнай дапамогі і тэлефоны даверу, куды можна звярнуцца, калі вам патрэбна падтрымка, парада спецыяліста альбо абарона ад псіхалагічнага ціску:

- цэнтр псыяховых стасункаў — psycenter.by, +375 29 33 890 33, +375 33 664 23 28;
- pomogut — kids.pomogut.by;
- рэспубліканская тэлефонная «гарачая лінія» псіхалагічнай

ПРА СТЭРЭАТЫПЫ

Стэрэатыпы дапамагаюць хутчэй успрымаць рэчы, якія адбываюцца ў свеце, і выбудоўваць камунікацыю з імі. Аднак часта стэрэатыпы шкодзяць сацыяльным групам людзей, абмяжоўваюць у выбары і з'яўляюцца прычынамі канфліктаў.

Паглядзім на некаторыя стэрэатыпы пра хлопчыкаў і дзяўчынак.

СТЭРЭАТЫП:

НА САМОЙ СПРАВЕ:

Можна насіць вопратку і карыстацца прадметамі толькі пазных колераў: хлопчыкам — блакітнага і сіняга, дзяўчынкам — ружовага.

Усе дзеці і дарослыя могуць насіць вопратку любых колераў, якіх толькі захочуць.

bjarozka.mag • Подписаться

...

bjarozka.mag Стэрэатып (ад стар.-грэч. *στερεός* «цвёрды» + *τύπος* «адбітак») - загадзя сфарміраванае меркаванне наконт чаго-небудзь, якое можа адбывацца ў адпаведных стэрэатыпных паводзінах. Фарміраванне стэрэатыпаў - гэта эканомія ўласных намаганняў, бо спроба ўбачыць усе рэчы зноўку і ў падрабязнасцях, а не як тыпы і абагульненні, сталае. Аднак у фарміраванні чалавечых стасункаў стэрэатыпы могуць нарабіць шмат шкоды: чалавек - заўсёды індывідуальнасць, асобу нельга ацэньваць праз "тыповыя" катэгорыі. Каб дасягнуць паразумення, трэба глядзець адзін на аднаго, не звяртаючы ўвагу на ніякія стэрэатыпы.

141 нед. Показать перевод

sveta_mozyr Цікава сабраць усе беларускія стэрэатыпы і зрабіць нумар.

90 нед. Ответить Показать перевод

Нравится babina.leta_ и ещё 49

30 НОЯБРЯ 2020 Г.

Добавьте комментарий...

Опубликовать

10 ВАЖНЫХ СПРАУ НА ЛІПЕНЬ

КАБ
ЗАПОМНІЦЬ
ГЭТАЕ ЛЕТА
НАДОУГА

- ♥ НАВУЧЫЦЦА КАТАЦЦА НА ЧЫМСЬЦІ НОВЫМ
- ♥ НАЗБІРАЦЬ ПРЫГОЖЫХ КВЕТАК І ЛІСТОТЫ, ЗАСУШЫЦЬ ІХ, А ПЬОТЫМ ЗРАБІЦЬ КАРЦІНУ
- ♥ ПАСПРАБАВАЦЬ НЕЗВЫЧАЙНАЕ МАРОЗІВА
- ♥ ПАЧЫТАЦЬ НА ПРЫРОДЗЕ
- ♥ СУСТРЭЦЬ СВІТАНАК І ГЛЯДЗЕЦЬ, ЯК ПРАЧЫНАЕЦЦА НАВАКОЛЛЕ
- ♥ ПРЫГАДАЦЬ ЛЮБІМЫЯ ГУЛЬНІ ДЗЯЦІНСТВА
- ♥ ЗРАБІЦЬ СВЕЖАВЫЦІСНУТЫ СОК ЦІ СМУЗІ
- ♥ ПРАГУЛЯЦЦА ПАД ЦЁПЛЫМ ДАЖДОМ
- ♥ ПАМАЛЯВАЦЬ КРЭЙДАЙ НА АСФАЛЬЦЕ

- ♥ ПАБУДАВАЦЬ УТУЛЬНЫ ЛЕТНІ ДОМІК
- ♥ ПРЫГАТАВАЦЬ НЕШТА НОВАЕ І СМАЧНАЕ
- ♥ ЗАЛДЗІЦЬ ПІКНІК АДНАМУ ЦІ З СЯБРАМІ
- ♥ ПАЧАЦЬ ЗБІРАЦЬ КАЛЕКЦЫЮ ЛЕТНІХ СУВЕНІРАЎ
- ♥ ПРАЖЫЦЬ ДЗЕНЬ БЕЗ САЦЫЯЛЬНЫХ СЕТАК
- ♥ ВЫПРАВІЦЦА ў ВАНДРОЎКУ (СУСЕДНЯЯ ВУЛІЦА ТАК (АМА ЛІЧЫЦЦА))
- ♥ ЗНАЙСЦІ НЕШТА НЕЗВЫЧАЙНАЕ ў ЗВЫКЛЫМ
- ♥ ЗАЛДЗІЦЬ ЛЕТНЮЮ ФОТАСЭСІЮ
- ♥ ЗРАБІЦЬ НЕШТА, ЧАГО АД ВАС НЕ ЧАКАЮЦЬ
- ♥ ПРАЧЫТАЦЬ НОВЫ НУМАР "БЯРОЗКІ" :)

10 ВАЖНЫХ СПРАУ НА ЧЭРВЕНЬ

КАБ
ЗАПОМНІЦЬ
ГЭТАЕ
ЛЕТА
НАДОУГА

У НАСТУПНЫМ НУМАРЫ — ПЛАНЫ НА ЛІПЕНЬ!

Школа экологической грамотности

опыт международной образовательной программы

ШКОЛА ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ ГРАМОТНОСТИ

ЛУЦК

6-8 МАЯ 2021

Программа

5 мая - Прибытие

Неформальное знакомство

День 1.

09:00 - Начало программы. Работа в группах
09:45 - Разговор с экспертом. Тема - сохранение водных ресурсов
10:45 - Кофе
11:00 - Воркшоп - Экологический сторителлинг
12:30 - Обед
13:30 - Фотоворкшоп
15:00 - Кофе
15:15 - Воркшоп – Разработка темы
16:45 - Экскурсия в редакцию Rayon.ua
19:00 - Ужин

День 2.

Экскурсия на Шацкие озера
09:00 - Отправление из отеля
10:30 - Кофе
11:30 - Прибытие на место. Встреча с местными экспертами
12:30 - Обед
13:30 - Озеро Песочное. Работа в группах
15:30 - Выезд в Луцк
18:30 - Прибытие в отель
19:00 - Ужин

День 3.

09:00 - Экскурсия по городу
11:00 - Кофе
11:15 - Брейнсторминг по темам
12:30 - Воркшоп - Конфликтно-сенситивная журналистика
13:30 - Обед
14:30 - Воркшоп - Работа над словарем экологических терминов.
16:00 - Кофе
16:15 - Встреча с главным редактором Rayon.ua, презентация Экоредакции
17:45 - Фидбэк
19:00 - Прощальная вечеринка

Рабочий язык Школы – русский (материалы можно писать на родном языке)

Место проведения -

отель "Адреналин", Луцк, ул. Карбышева, 1
тел.: +380509442324 // +380680590259

Приглашение

Неправительственная организация IDEM (Германия, Берлин) приглашает

Валентину Красовскую

VALIANTSINA KRASOUSKAYA

MP3327911

принять участие в образовательной экологической программе «Школа экологической грамотности».

Школа состоится в Украине, в г. Луцке 5-9 мая 2021 г.

Главная цель мероприятия – углубить знание молодых людей об современных экологических вызовах.

Организаторы покрывают все расходы участников – проезд, проживание, и питание.

С уважением,

Председатель совета IDEM

Др. Ульрике Бутмалою

Директору РУП "Дом прессы"
Каралене Ф. П.

Берлин, 26 апреля 2021 г.

Уважаемый Фёдор Петрович,

наш институт проводит серию образовательных тренингов «Школа экологической грамотности», для молодых людей из Беларуси и Украины, которые интересуются экологией и хотят углубить свои знания о современных экологических вызовах.

Для участия в организованной нами программе поступило более 300 заявок от молодых людей из Украины и Беларуси. Ваша сотрудница - корреспондент журнала "Бярозка", **Валентина Красовская** сумела убедить жюри своей сильной мотивацией, искренней заинтересованностью в вопросах экологии и получить место среди 48 отобранных нами участников.

Наши тренинги будут проходить в два этапа:

I этап – в Луцке (06 – 08 мая 2021)

II этап – во Львове (28 июня – 01 июля 2021)

Каждый участник обязан принять участие в двух этапах тренинга.

Организаторы покрывают все расходы – проезд, проживание и питание.

Уважаемый Фёдор Петрович, просим Вас поддержать **корреспондента журнала "Бярозка" Валентину Красовскую** и позволить ей принять участие в нашем экологическом проекте.

С уважением,

Председатель совета IDEM

Др. Ульрике Бутмалою

спасибо за ваше внимание!